

А.М. Маленко, молодший науковий співробітник,
О.В. Позняк, молодший науковий співробітник,
Дослідна станція «Маяк» ІОБ НААН

ЗБАГАЧЕННЯ ГЕНОФОНДУ *APIUM GRAVEOLENS L. VAR. RAPACEUM* (MILL.) GAUD ВІТЧИЗНЯНИМИ ЛІНІЯМИ

Висвітлено результати селекційної роботи зі створення вітчизняних ліній селери коренеплідної Славутич і Саян, подано їх морфолого-біометричну та господарську характеристику.

Ключові слова: овочівництво, селекція, селера, лінія.

Вступ. У процесі селекції та наукових експериментів селекціонери використовують значну кількість селекційних зразків. З метою активного використання в селекційних та наукових програмах і надійного збереження в банку генетичних ресурсів рослин їх реєструють у Національному центрі генетичних ресурсів рослин України [1]. На Дослідній станції «Маяк» ІОБ НААН виведено лінії селери коренеплідної Славутич і Саян.

Мета досліджень: створити лінії селери коренеплідної з високою врожайністю товарних коренеплодів, ЗКЗ та СКЗ, відносно стійкістю проти найбільш шкодочинних хвороб, лежких, адаптованих до вирощування в умовах Лісостепу і Полісся України з наступним їх використанням при створенні міжлінійних гібридів селери даного різновиду.

Методика досліджень. Об'єкт досліджень: селекція селери коренеплідної. Предмет досліджень: колекційні сортозразки, селекційний матеріал. Селекційну роботу проводили на дослідному полі Дослідної станції «Маяк» ІОБ НААН в селі Бакланово Ніжинського району Чернігівської області відповідно до загальноприйнятих методичних рекомендацій [2, 4]. Оцінку морфологічних ознак проводили за Методикою на ВОС-тест [3].

Результати досліджень. У результаті проведеної селекційної роботи на Дослідній станції «Маяк» ІОБ НААН створено конкурентоздатні лінії селери коренеплідної Славутич і Саян, які передані для проведення кваліфікаційної експертизи в Національний центр генетичних ресурсів рослин України у 2010 році.

© Маленко А.М., Позняк О.В., 2011.

Лінія селери коренеплідної Славутич вирізняється високою урожайністю коренеплодів: загальна – 39,5 т/га; товарна урожайність 37,0 т/га при товарності 93,6%. Маса одного товарного коренеплоду 330 г, маса листків з однієї рослини 135 г, співвідношення маси листків до маси коренеплоду – 38%.

Біохімічний склад коренеплодів нової лінії: вміст сухої речовини 17,8%, загального цукру 4,18%, аскорбінової кислоти 12,60 мг/100 г. Смакові якості коренеплодів 5,0 балів. Призначення лінії: батьківська форма при створенні міжлінійного гібриду селери. Лінія вирізняється високими загальною і специфічною комбінаційною здатністю: ЗКЗ – 112%, СКЗ – 119%.

Рослина за висотою середня, положення листків напівпряме. Листки зеленого забарвлення помірної інтенсивності. Листкова пластинка за довжиною середня, черешок за довжиною і шириною середній, з антоціановим забарвленням. Коренеплід висотою 7,2 см, діаметром 8,6 см, індекс форми 0,84. Позиція найбільшої ширини коренеплоду – до середини. Основний колір шкірки коренеплоду коричневий слабкої інтенсивності. Зелене забарвлення шкірки коренеплоду у верхній частині наявне. Місце прикріплення коренів до коренеплоду – низько, кількість коренів середня, корені за товщиною середні. М'якуш коренеплоду білий.

Лінія селери коренеплідної Саян вирізняється високою урожайністю коренеплодів: загальна – 37,8 т/га; товарна урожайність 33,0 т/га при товарності 87,3%. Маса одного товарного коренеплоду 320 г, маса листків з одного коренеплоду 141 г, співвідношення маси листків до маси коренеплоду 44%. Смакові якості коренеплодів нової лінії 5,0 балів. Призначення лінії: батьківська форма при створенні міжлінійного гібриду селери. Лінія вирізняється високими загальною і специфічною комбінаційною здатністю: ЗКЗ – 112%, СКЗ – 117%.

Рослина за висотою середня, положення листків напівпряме. Листки зеленого забарвлення помірної інтенсивності. Листкова пластинка за довжиною середня, черешок за довжиною і шириною середній, без антоціанового забарвлення. Коренеплід висотою 6,5 см, діаметром 7,0 см, індекс форми 0,93. Позиція найбільшої ширини коренеплоду – до середини. Основний колір шкірки коренеплоду жовтий слабкої інтенсивності. Зелене забарвлення шкірки коренеплоду у верхній частині наявне. Місце прикріплення коренів до коренеплоду – низько, кількість коренів середня, корені за товщиною середні. М'якуш коренеплоду білий.

Робота зі створення конкурентоздатних сортів і гібридів селери на ДС «Маяк» ІОБ НААН продовжується.

Висновки. У результаті проведеної селекційної роботи на ДС «Маяк» ІОБ НААН створено лінії селери коренеплідної Славутич і Саян, які передано для проведення кваліфікаційної експертизи до Національного центру генетичних ресурсів рослин України у 2010 році.

Бібліографія

1. Бондаренко В. М. Реєстрація колекцій і цінних зразків генофонду рослин України – один з напрямків їх надійного збереження і ефективного використання / [Бондаренко В. М., Рябчун В. К., Богуславський Р. Л. та ін.]// Інноваційні напрямки наукової діяльності молодих учених в галузі рослинництва: Збірник тез III-ої Міжнар. наук. конференції молодих вчених присвяч. 40 річниці утворення Ради молодих вчених у ІР ім. В. Я. Юр'єва (20-22 червня 2006 р.). – Х. : ІР ім. В. Я. Юр'єва, 2006. – С. 11-12.

2. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / [наук. ред., Г. Л. Бондаренко і К. І. Яковенко]. – Х. : Основа, 2001. – 369 с.

3. Методики проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність (ВОС) (плодово-ягідні та ароматично-смакові) // Охорона прав на сорти рослин: Офіц. бюл. – К. : Алефа, 2007. – Вип. 1. – 2007. – Ч. 4. – С. 145-155.

4. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур / [наук. ред. Горова Т. К., Яковенко К. І.]. – Х., 2001. – 644 с.

А.Н. Маленко., А.В. Позняк. Обогащение генофонда *Apium graveolens* L. var. *rapaceum* (Mill.) Gaud отечественными линиями.

Резюме. Изложены результаты селекционной работы по созданию отечественных линий сельдерея корнеплодного Славутич и Саян, приведены их морфолого-биометрическая и хозяйственная характеристики.

А.М. Malenko, O.V. Poznyak. “Genofond enriching *Apium graveolens* L. var. *rapaceum* (Mill.) Gaud with native lines.”

Summary. The results of selection work as to the creation of native lines of celery (*Apium graveolens*). Slavutich and Sayan are elucidated, their morphology-biometrical and economic characteristic is given.